

Let za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj, na ovitku. Ako (215)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosti-
mo, ponovite jo takol.

Štev. (No.) 214.

Chicago, Ill., 17. oktobra (Oct.), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Dva razreda.

Od marsikaterega mešaneškega veljavnega in nevednega delavca se pogosto čuje mnenje, da sploh ni nikakršne razlike med delom in kapitalom. Nasprotstvo, ki se pojavlja med delavci in kapitalisti, je baže le umetno proizročeno. To nasprotstvo in zlasti stavke, pripisujejo taki može bolj ignoranci obeh slojev, kakor pa drugemu razlogom.

Pa do danes se ni posrečilo niti za picico ublažiti nasprotstva med delom in kapitalom, marveč se godi ravno nasprotno: Nasprotstvo je vsak dan večje. Zakaj? To je sedaj naloga socialistov, da nam raztolmači.

Socializem zatrjuje, da je človeška družba razdeljena v dva razreda, namreč v razred lastnikov kapitala in v razred lastnikov delovne sile ali moči. Ta dva razreda se srečavata na gospodarskem polju kot nasprotnika. Kapitalizem sam na sebi ne rodi ničesar; primoran je torej stopiti na trg in delati ponudbo za delovno moč, ki je edina last, katero ima delavski razred na razpolago. Pri nakupovanju te delovne moči se poslužuje kapitalizem istega načina, kakor pri nakupovanju vsakega drugega blaga: kupiti jo izkušnja kolikor mogoče po nizki ceni. Razred lastnikov delovne moči pa zopet na drugi strani ponuja to svoto last za mezdlo, kar pomenja kruh za njega. Iz tega je razvidno, da imata ta dva razreda vsak po eno prednost in oba sloja potrebujeta produkcijo. Delavski razred je aktiven, kapitalistični pa je pasivni faktor. Oba se tako-rotko družita in preustvarjata surovino v izgotovljen produkt. Na ta način si ta dva razreda stojita nasproti kot tekmovalca z diametralno nasprotnimi interesi. Kapitalistični razred kupuje delovno moč kolikor mogoče po nizkih cenah in posledica tega so majhne plače ter dolgi delavski dnevi. Ako bi posamezen kapitalist prelomil to gospodarsko postavo svojega razreda in prišel delovati v svojem podjetju pri principih pravičnosti, bi žrtvoval samega sebe po svojem poizkusu. Delavski razred pa zopet izkušnja prodati svojo lastnino, delovno moč, kolikor mogoče po visokih cenah in ob krajšem delavnem času. In da se delavcem vspešneje vresničuje želje, se organizira, v zavesti da je v združenju moč.

V današnjem gospodarskem sistemu se pripisuje vsa produkcija kapitalističnemu razredu, ki si lasti pravico do nje, dasi ravno jo izvršuje delavski razred. Vzrok je ta, ker delavec, ki dela za mezdlo, takoj, ko je bil najet pod pogodbo plače, ki jo bo prijel za svoje delo, priznava, da postane ves njegov produkt brez ozira na količino in kakovost last njegovega delodajalca. Če se pojavi stvarka, tedaj je to navadno vprašanje, koliko produkta je deležen en ali drugi teh dveh razredov. Kolikor več produkta si priloži en razred, toliko manj ostane drugemu.

Tako bijeta ta dva razreda v človeški družbi neprestan boj za prvenstvo. Ali je pa temu mogoče odpomoči? Da: popolnoma lahko, dasi ravno je marsikomu to težko razumeti. Socializem je sredstvo za rešitev te igranke. Delavski razred naj vzame v svojo posest masine, zemljo in ostala sredstva za produkcijo in naj producira na svojo pest. Ta sistem, kadar se uresniči, bo uničil, da postane ves svet družba pridelovalcev. Delavskih nespornostimljenj takrat ne bo več, kapitalizem bo dokončal tek svojega obstanka.

Socializem prav gotovo nastopi v prihodnji dobi človeške evolucije in svet se že pripravlja za to dobo.

Delavci se verjamejo v toliko stvari, a vedo pa le malo stvari.

FAKTA O MCNAMARINEM PROCESU.

Kronološki pregled.

1. oktobra 1910 sta eksplozija in požar, kateri je sledil, razdeljala poslojce dnevnega časopisa "Los Angeles Times" v Los Angelesu, Cal. 21 oseb je izgubilo življenje. V službeni, kateri so ušli smrti, so takoj izjavili, da je plin provzročil razstrelbo. Harrison Gray Otis, lastnik tiskarne in zaklet sovražnik unijskega delavstva, je obdolžil unijske delavce, da so krivi razstrelbe.

25. oktobra, 1910 je veleporota pod pritiskom Otisa in "Merchants and Manufacturers' Association" razsodila, da je razstrelbo provzročil dinamit. Posebni odbor unijskega delavstva je predložil evidenco, da je plin eksploziviral ali veleporota je zavrnila evidenco. Glavni odbor strokovnih stavbnih organizacij v Californiji je razpisal \$5000 nagrado za vpletje slovednega dinamitarda.

5. jun, 1911 je veleporota v Los Angelesu pod pritiskom Otisa in "M. & M. A." glasovala za 23 tajnih obtožnic.

12. aprila 1911 je detektiv Wm. J. Burns s pomočjo dveh čehiških policajev aretiriral James W. McNamara in Otis. McNamara je v Detroitu, Mich. in ju odvedel v So. Chicago, kjer sta bila zaprta do 22. o. m. Detektiv Reed je oba jetnika neprestano "počil" in iz McNamara izvelkel "izpoved".

22. aprila sta detektiva Burns in Hosiek siloma vdrila v glavni stan mednarodne železovstvarne unije v Indianapolisu in ugrabila tajnika omenjene unije Johna J. McNamara. Prevedla sta vse shrambe v stanu in vzela s seboj knjige organizacije. Governor Marshall je podpisal ekstradicijske listine in oba brata z McNamaram vred sta bila naglo odpeljana v Los Angeles.

Teden pozneje se je vršila konferenca vseh mednarodnih odborov delavskih organizacij v glavnem stanu v Indianapolisu, na kateri je bil izdelan načrt za obrambo ugrabljenih in za prosekcijsko Burns in njegovih pomagačev radi ugrabljenja. Socialistični kongresnik Berger je zahteval, da zvezna zbornica preiskuje celo afero.

5. julija 1911 je bila predobrnava, na kateri sta brata zanikala krivdo.

11. oktobra 1911 pričetek obravnave pred sodnikom Walter Bordwellom v "Hall of Records", Los Angeles.

Obtoženci.
John J. McNamara, tajnik mednarodne zveze mestovnih in železovstvarnih delavcev (International Association of Bridge and Structural Iron Workers) je v mladosti študiral pravo v večerni šoli in naredil je tudi izpit. Pozneje se je pridružil boju za uniženim in je bil poznan kot jeden najbriljantnejših mladih bojevnikov v ameriškem delavskem gibanju.

James W. McNamara, brat prejšnjega in član iste organizacije. Njega sta Otis in Burns obdolžila, da je dejanski izvajal dinamit po nalogu Johna J. McNamara.

David Caplan, obdolžen po Otis-Bernsovih kliki, da je kupil dinamit za destrukcijo "Times" - poslojca. M. A. Schmidt, bivši čehiški lesni delavec, obdolžen kot sokrivce McNamara in Caplana.

Ortie R. McManigal, "Harry Orchard" v McNamarinem sluha. Naredil je "ovadbo" zoper brata McNamara in ostale obtožence, na kateri temelji vsa "evidenca" tožiteljstva.

Zagovornostvo.

Clarence Darrow, odvetnik v Chicagu, kateri je izvojeval znani proces proti Haywoodu, Moyeru in Pettiboneju v Boise, Idaho, pred štirimi leti. Glavni zagovornik.

Job Harriman, socialistični kandidat za župana v Los Angelesu

in večletni zagovornik unijskega delavstva ravnotam. Pomožni glavni zagovornik.

Le. Compe Davis, glasoviti kriminalni odvetnik v Californiji. Pomožni odvetnik zagovorništvu.

Joe Scott iz Los Angelesa, pomožni odvetnik zagovorništvu.

Ostali pomožni odvetniki: Cyrus McNutt, bivši sodnik iz Indiane; Leo M. Rappaport iz Indianapolisu in J. J. Harrington iz Chicaga.

Sodišče.

Walter Bordwell, vrhovni sodnik v Los Angeles County. V vseh dotedanjih sluha jih je razsodil v prid tožiteljstva. Poznan je jedinstveni sodnik in osebni prijatelj Otisa in ostalih lokalnih kapitalistov.

Tožiteljstvo.

John D. Fredericks, okrožni pravnik v Los Angeles County. Oseben prijatelj Otisa in članov "M. & M. A." ter zagrozen nasprotnik unijskega delavstva.

Earl Rogers, notorični politični zavezanec Southern Pacific železnice in bivši privatni odvetnik stroželezniške družbe v San Franciscu. Pomožni tožitelj po nalogu Merchants & Manufacturers' Association.

Walter Drew, glavni pravni zastopnik National Erectors' Association, ktera je del American Bridge Co.

W. J. Ford, pomožni državni pravnik v Los Angelesu.

Charles G. Sebastian, šef policije v Los Angelesu.

Harrison Gray Otis, notorični prijatelj graditeljev in zagrozen sovražnik unijskega delavstva. Lastnik lista "Times".

P. J. Zochandelaar, tajnik kapitalistične organizacije Merchants & Manufacturers' Association v Los Angelesu.

W. H. Reed, član čehiške policije, kateri je "počil" McNamara.

James Hosiek, detektiv v Los Angelesu in pomožni Burns.

G. Ray Harton, pomožni državni pravnik v Los Angelesu.

Splošen pregled.

Turčija in Italija. Zadnji teden se je izkrenila v Tripolisu druga ekspedicijska italijanska armada. V nedeljo so Turki napadli italijansko posadko v Ba Mellana in se po vročem boju zopet umaknili. Na bojišču so pustili osem mladičev in jeden top. Iz Berlina poročajo, da je nemški cesar konferiral te dni v italijanskim poslanikom v prid miru. V Turčiji so vedno vladavila zmešnjave. Mladoturki hočejo nadaljevati vojno in hujšajo naseljenke fanteke v Tripolisu, da proglasijo "sveto vojno" proti Italijanom. Turška vlada je proglasila izvoz nad vsemi Italijani in turškem ozemlju.

Revolucija na Kitajskem. V obostranem "nečistem" cesarstvu je zdajni točen manjznan burknila volkionska revolucija, ktera — kakor kažejo prva znamenja — bo najbrž pometla s kitajskim cesarskim tronom. Silni planen upora se je že razširil čez vsa vojna mesta kakor Vu Chang, Hankov, Čingosa itd. V Vu Čangu so ustali v soboto proglasili republiko. Revolucionarne čete vodil general Si Juan Heng. Revolucija je napredna proti sedanji Manchu-dinastiji in namen ustavev je odpraviti cesarstvo in ustanoviti republiko. Na tisoče oseb je že umrlih in ne preštanih bojih z vladnimi četami in mnoga mesta so v pepelu. Če porske čete se manjšajo vsak dan, na tisoče vojakov je že pristopilo k revolucionarjem. Vlada je v silnem strahu in brez moči. V glavnem mestu Pekingu vlada pravi kaos. Ves promet in trgovina počiva. Ustasi naskočijo mesto vsak čas, a cesarska posadka ni vredna nič, kajti vsako uro se lahko izneveri. Revolucionarji so v Hankovu poklali čez 1000 Manhuveev in zaplenili vse zaloge orožja in streljiva. Železniški promet je popol-

noma ustavljen, razen kar ga rabi-jo ustaši za premikanje čet, ravropjejem, kar jih je v prizadetih mestih, se do sedaj še ni zgodilo nič žalega. Večina se jih je zatekla v varstvo inozemskih konzulatov, a mnogi so ušli na parnike. Vodja revolucije Li Hung je izdal proglas, da inozemcem se ni treba ničesar bati dokler ostanejo neutralni; jamčiti pa ne more za one ki bi pomagali Manhuveem.

Sedanja revolucija se je pripravljala že dolgo časa. Nueri so bili izdelani v Ameriki, kakor poročajo listi, a nezadovoljno in zatirano kitajsko ljudstvo je komaj čakalo, da se dvigne proti tlačiteljem. Glavni advokator prevrata je dr. Sun Jat Sen, kateri je bil prognan iz Kitajske in se pravkar sedaj mudi v Chicagu. Sun Jat Sen, kateri bo po izjavi ustašev prvi predsednik kitajske republike, če se revolucija posreči je baže nabral med ameriškim Kitajci 25 milijonov dolarjev za strmožavljenje cesarstva.

Iz Napolja poročajo, da so ondodni pobožnjaki, teriali in terianke hudo vznemirjeni, ker se čudež — pretakanje krvi mednega svetnika Januarja — vrši le počasi. Doba za čudež je že prišla, ali pretakati se je pričel le del krvi. Babjeverno ljudstvo pa vidi oznanilo za nezgode in nesrečo.

Ko je imel svetnik ob času Napoleona I. enake muhe, je Napoleon določil duhovnikom čas, v katerem se mora začeti pretakati krvi. V sluha, da duhovniki ne zvršijo njegovega ukaza, jim je pa zažgal, da bo dal zapreti vsi sodni kapitelji. In glej, nepokorni svetnik je takoj vohgal.

Ne vemo kdo bo letos nepokornega svetnika prisilil h pokorščini!

Kardinal Gibbons v Baltimoru je povedal odprto, da je nasprotnik direktni izvolitvi senatorjev po ljudstvu, odpoklicni pravici in ženskem volilnem pravu.

Mi smo pričakovali, da bo kardinal Gibbons podal to izjavo. On je vendar cerkveni knez cerkve, ki priporoča topa poslušnost nižjim napram višjim. Katoliška cerkev bi najraje vide lađa bi sploh nihče ne imel volilnega prava, da bi papož imenoval predsednika, senatorje in poslance.

Celo na Angleskem so apostoj "miru" Andrew Carnegie, ki je izdal precej denarja za angleško-ameriško razsodiščno pogodbo povedali, kar mu gre.

Komitaj knjižnice v Manchesteru je obdelnil ponudbo Andrew Carnegie-ja za zgradbo knjižnice, češ, da je v zvezi s trustom za jeklo in železo. "ki najema tajne policaje in milico, da strjelajo ljudi, ki delajo zanj" in so vsled slabih razmer prisiljeni "strajkati".

To je res dobra moralna zaupnica za Carnegie-ja, ki pa starega kapitalističnega grešnika ne bo spoprabila.

KANDIDATJE
socialistične stranke za
municipalne sodnike
v Chicagu.

OKROŽNO SODIŠČE:
Seymour Stedman.

VIŠJE SODIŠČE:
Vincent Verde,
D. J. Bental,
Charles Schroder,
Samuel Block,
E. Hazel Black,
Henry E. Murphy,
John C. McCay,
Carl Strover,
Otto C. Christensen,
Louis J. Nelson.

Volitve 7. novembra.

LJUDSKA ZMAGA V CALIFORNIJI.

Mimni četrtak vršile so se v Californiji posebne volitve za iniciativno in referendum (direktno zakonodajo), odpoklic (vstevši sodnike) in za žensko volilno pravo. Vsi štirje ustavni dodatki so slajno prodri. Volilni izid je sledeči:

Za iniciativno in referendum 138.181 glasov proti 44.850; za odpoklic 148.572 glasov proti 46.290;

za žensko volilno pravo 119.830 proti 117.779 glasovom.

Najsčajneje je zažgal odpoklic (recall) — po katerem imajo sodaj državljani v Californiji pravico z večino glasov vsak čas odstaviti vsakega javnega uradnika vstevši sodnike, kateri je nezmožen ali neveden svojega mesta.

Pomudilna je tudi zmaga žensktva, ki ima sedaj v Californiji iste politične pravice kot moški. S tem je Californija stopila v vrsto ostalih peterih držav v republiki, ki imajo volilno pravo za oba spola. Te so: Colorado, Utah, Idaho, Washington in Wyoming.

Pravi demokratični duh v Ameriki se šele rodi.

Ljudje so res čudaki. Ko se je raznesla vest o strašni nezgodi, ki je zadela bojno ladjo v francoski luki Toulon, so ljudje vsepovsod izražali sočutje za nesrečne žrtve.

Ako pride do vojne, tedaj imajo bojne ladje nalog izvrševati enake katastrofe. Ako bojna ladja doseže svoj namen in zruši drugo, tedaj ljudje slavijo morilce kot junake.

Ali ni to narobe svet?

Brzobjav poročja, da je Canalejas, španski ministerski predsednik potlačil s silo in drugimi raznimi nečednimi sredstvi revolucionarno gibanje na Španskem, da sedaj tramfira nad onimi, ki so hoteli monarhiji prizadeti smrtni udarec.

Stolypin je tudi deset minut preje, kot ga je začela kroglja iz samokresa, sprejel šestiko kijevskih trgovcev, ki so mu izrekli globoko žalovanje, ker je naredil v deželi "red in mir".

Socialisti na Švedskeni so v zadnji volilni borbi dosegli lepe uspehe. Socialistov je izvoljenih 31. Priporili so 29 novih mandatov.

Socializem marsikaj danes zmagoslavno pot pri vseh kulturnih narodih!

Zvezni državni pravnik Wise v New Yorku je na zborovanju pred člani "American Institut of Banking" izjavil, da so postavili na črno listino vse vslužbenice, ki so bili vslužbeni pri Morsejevih bankah, ki so s svojimi izpovedmi proti sodiščem pripomogli, da je bil kralj ledu obsojen.

Kapitalistični listi blinijo moridno ogrožen, kakor da ne bi hoteli verjeti, da je trditve državnega pravdnika resnita.

Nasprotno bi se pa ni čudili, ako bi ne bilo tako, kot je povedal Wise. Ali industrični podjetniki ne nastopajo tako, kadar se hočejo znebiti nečistih delavcev? Ali so sodišča že kdaj obsodila podjetnike, ki so delavce postavili na črno listino in jih obsodili na počasno smrt lakote?

Do danes se nikdar!

V Varšavi na Rusko Poljskem se bo v kratkem vršila obravnava proti 67 socialistom. Obtoženi so, da so v letu 1906 izvršili napade na orožniške častnike. Povabljenih je 5000 prič. Obravnava se bo vršila v nalaže za to najeti dvorani. Prepričani smo, da bodo obtožence obsodili, če tudi bodo dokazali svojo nedolžnost. Ruska sodišča so v tem oziru podobna japonskim.

Iz polja delavstva.

Železniški štrajk.

1600 izdelovalcev vagonov v Burnside, Clinton, Macomb in v Indianapolisu se je pridružilo zadnje sredo štrajkarjem Illinois Central železnice. To je bil odgovor na "injection" zveznega sodnika Otisa Humphreya, ki ga je izdal proti štrajkujočim delavcem I. C. družbe. Izdelovalci vagonov so šli na štrajk, ker ne marajo delati v družbi neizkušnih in nezmožnih skebov. Sodna prepoved ali "injection" sodnika Humphreya prepoveduje štrajkarjem nastavljanje "pikete" ali čuvaje na družbinem posestvu in sploh stopiti na ozemlje I. C. železnice.

Položaj v splošnem je zadovoljiv za štrajkarje. V Waterloo, Iowa, je od 7. okt. zaostal malone ves tovorni promet; skoro vsak vlak ima zamudo. Na stranskih tirih počiva vse polno pokvarjenih lokomotiv, katerih skebi ne morejo postaviti v red.

V Macomb, Miss., vlada popolni mir. Prebivalstvo je na strani štrajkarjev in importirani pretpači in skebi nimajo nikjer zaslonbe razen pri milijarjih, katerih je 900 v mestu. V Memphisu, Tenn., se je zadnje sredo aprla večina skebov radi nečloveškega postopanja železniških bossov in agentov. Neki agent je opletal skebe z bičem, nakar so ga hoteli linčati, a se mu je posrečilo uiti. Na tirih Yazoo & Mississippi Valley železnice stoji nepregledna vrsta vagonov napolnjenih z blagom, katero se je — kakor meso in sadje — večidel že pokvarilo. Prizadete družbe hočejo potem kapitalističnega časopisja preslepiti javnost, da se je večje število štrajkarjev že vrnilo na delo. Vodstvo štrajka ne celi črti pa izjavlja, da je to navadna laž. Štrajkarji stoji trdno na svojem mestu. Družba Illinois Central je vsak dan bolj v stiskah. Vedno več lokomotiv je v slabem stanju, a skebje jih še bolj pokvarijo. Štrajkolomce odpušča vsak dan radi nezmožnosti.

"Boj ne vodi nikamor drugam kakor do zmage", izjavlja Reguin, predsednik sistem federacije. Deset dni šele traja štrajk, a že je na železnih vse v neredu. Delavci se trdno držijo."

ITALIJANSKI DELAVCI PROTESTIRAJO.

Med tem ko se le buržoazija in tupatom par starokopitnih patrijotov navdušuje za vojno s Turčijo, protestirajo velike delavske množice v Italiji proti vojni na shodih skoro v vseh večjih mestih. Vlada je razposlala okrog 90.000 vojakov v razna mesta s poveljem, da takoj nedašijo vsako demonstracijo proti vojni.

Socialisti so zelo aktivni. Njih protest, kateri odmeva iz tisočih delavskih vrst proti nepotrebnim vojni in krevoltnu proletarcev, dela vladi največ pregeljuje.

"Avanti", glavni organ socialistične stranke v Italiji, nasmiljeno žigos vlado, ktera zapravlja milione za pušo pokrajino Tripolis, med tem ko je ljudstvo v Italiji v nezmožni beži. "Avanti" piše:

"200.000 prebivalcev Italije stanuje v slumnatih utah in v pravcati podzemskih broligh, ker so prerrevni, da bi imeli hiše. 100.000 oseb je umrlo za pelagro radi pomankanje hrane in okrog pol miliona Italijanov mora vsako leto iti v tujino, ker doma ne morejo dobiti dela ne kruha. 1300 občin je brez prave pitne vode in 5000 občin brez odvodov za gnoj in nesnago. Pol milijona Italijanov je podvrženih malariji in 60 odstotkov vsega prebivalstva ne zna čitati ne pisati."

In italijanska vlada, namesto da bi preskrbela kruha in posteno existenco svojim lačnim podaniikom, pa jih vodi na morišče v Afriko. Ali je Italija res civilizirana? Ravno toliko kot Turčija!